

Boligens oppbevaringsplasser

Storage place in dwellings

Av arkitekt ELSA SVENNAR
Norges byggforskningsinstitutt

NORGES BYGGFORSKNINGSINSTITUTT



09/643
T

S

1x

Boligens oppbevaringsplasser

Arkitekt MNAL Elsa Svennar

Norges byggforskningsinstitutt

Erfaringen viser at mye av det vi tar som gitt, slett ikke er så riktig. Dette gjelder i høy grad utformingen av våre boliger. Den foreliggende analysen av oppbevaringsplassene har avdekket en rekke uheldige forhold, og vi håper at planleggerne vil ta hensyn til erfaringene i sitt videre arbeide.

I Oslo Byes Vel's første boligundersøkelse konstaterte man en utpreget misnøye med boligens oppbevaringsplasser. Arkitektene var oppriktig forskrekket over de problemer leieboerne hadde å stri med og over det unødige sisyfosarbeide husmødrene hadde med å holde orden under slike håpløse forhold. Følgende hjertesukk er sakset fra «Mennesker og boliger»:

«Det er fullstendig meningsløst at i hvert fall ikke de kredittgivende instanser for lengst har samlet seg om et minstekrav til kottplass, et moment som er så viktig for familiens trivsel, og fremfor alt for husmorens nervesystem og helse.»

Som følge av den økende velstand og den sosiale utjevning har vi alle fått stadig flere gjenstander å oppbevare i vår bolig; og selvom etterkrigstidens boliger har fått adskillig bedre lagringsmuligheter, viser senere års boligundersøkelser stadig stor misnøye med oppbevaringsplassene.

Imidlertid ga Boligdirektoratet i 1962 ut sitt *BD-blad 1703* (senere 9703) med krav til rommene i boliger som skal belånes i Husbanken. I dette bladet stilles også krav til boligens oppbevaringsplasser. Det er all grunn til å tro at Husbankens normer har bedret oppbevaringsforholdene betraktelig; men siden Husbanken finansierer 65 % av alle boliger som bygges her i landet, er det ønskelig å vite om det minimum av oppbevaringsplass som forlanges i *BD-blad 9703* virkelig er nok. NBI har derfor gjennomført en undersøkelse av boligens oppbevaringsplass, dels som en teoretisk analyse og dels ved å gå ut og registrere hva den vanlige barnefamilie med en rimelig arbeidsinntekt har til oppbevaring i sin leilighet og i boligens ytre rom.

Det vil føre for langt her å komme inn på undersøkelsens opplegg og metode, men Norges Byggforskningsinstitutt vil senere gi ut en fullstendig rapport om undersøkelsene.

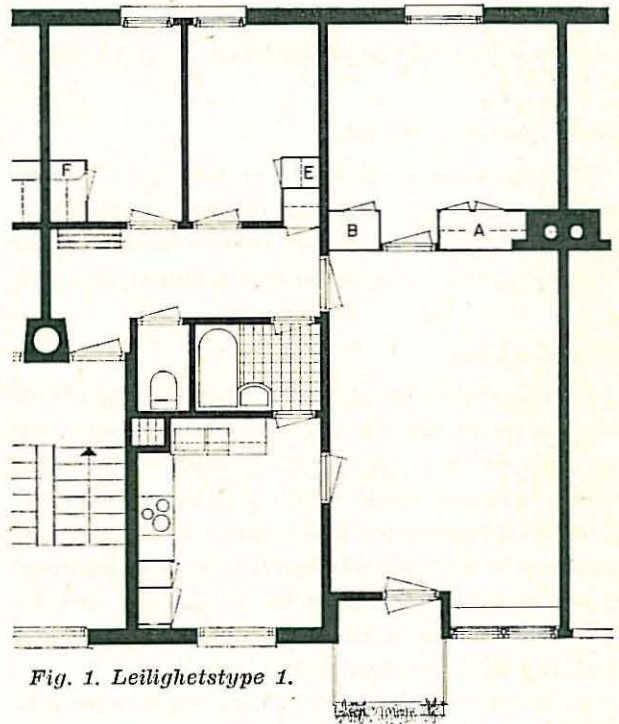


Fig. 1. Leilighetstype 1.

Boligene

BD-blad 9703 utkom i 1962, og feltundersøkelsen ble foretatt våren 1964. Det var derfor ennå ikke tatt i bruk boliger prosjektert etter Husbankens normer. Vi valgte å foreta undersøkelsen i et boligområde i Oslo, hvor oppbevaringsplassene lå svært nær opptil Husbankens krav. Bebyggelsen består vesentlig av 4 etasjes blokker med 3 og 4 roms leiligheter, som er forholdsvis likt utformet. Begge leilighetstyper er på 70 m² leieareal og har 4 sengeplasser. Plan av 4 romsleiligheten er vist i *fig. 1*.

Familiene

31 familier erklærte seg villige til å medvirke ved undersøkelsen. Av dem bodde 19 i leilighetstype 1 og 12 i leilighetstype 2. De hadde bodd i sin leilig-

het i 3 år. Det var overveiende unge familier med små barn, slik det gjerne vil være i et nytt boligstrøk. Av husfedrene var halvparten funksjonærer og halvparten arbeidere. Familiens inntekt varierte en god del, men gjennomsnittet lå temmelig nær gjennomsnittet for samme skatteklasser i Oslo som helhet. Familiene var alle på 4 personer, fordi man fant det riktig å oppsøke familier med like mange familiemedlemmer som leiligheten ga sengeplass for.

Man hører ofte fra arkitekt hold at «folk bruker ikke leiligheten sin riktig». Denne undersøkelsen viste i grunnen det motsatte. Det var stor overensstemmelse mellom arkitektens møbleringsplaner og leieboernes måte å innrette seg på. Hvor man i flere leiligheter fant noe som syntes meningsløst brukt, viste det seg ved nærmere ettertanke at visse funksjonskrav ikke var tilgodesett ved prosjekteringen.

Undersøkelsens resultater

Feltundersøkelsen bestod i et intervju med husmødrene om hva de mente om oppbevaringsplassene, og en registrering av hva de enkelte familier hadde til oppbevaring i leiligheten og i boligens ytre rom.

Garderobeskap

BD-bladet krever at det i eller i nærheten av hvert soverom bør være en skap-plass på 60×100 cm. Hvis det er plass til kommode 40×80 cm, kan skapet reduseres til 60×60 cm pr person. Skap A, B, og F tilfredsstillt Husbankens krav, men ikke skap E (fig. 1). Stort sett kan man si at husmødrene er fornøyd med størrelsen på de skapene som tilfredsstillt Husbankens krav, men misfornøyd med skap E som ikke tilfredsstillt normen.

Da mange av husmødrene viste seg å være misfornøyd med skapenes innredning, er det nødvendig å si litt om skapenes utførelse. De var først prosjektert i vanlig standard med dører i hele bredden og overskap. Men for å bringe prisen ned, sløffet man overskapene, og alle skap, unntagen garderobeskap i foreldresoverom, har måttet klare seg med bare én dør. Konstruksjonen består av sponplater på lekter, hyllene er også av sponplater, og skapene mangler sidevegg mot rommets vegg. De er temmelig sparsomt utstyrt med hyller, og det er ikke lett for leieboerne å komplettere innredningen når skapet bare har betongveggen å feste nye hyller i på en av sidene.

Den vanligste innvendingen mot skapenes innredning var det store tomme rommet øverst (fig. 2), det burde ha vært en skohylle nederst, og leieboerne burde selv ha kunnet forandre innredningen og fått utnyttet skapet bedre.

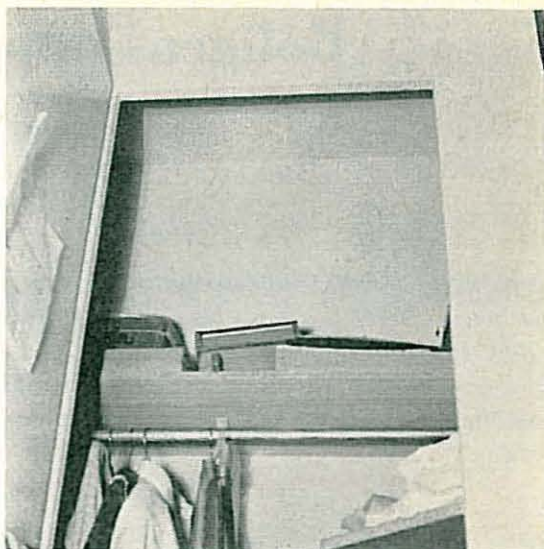


Fig. 2. Denne skapplassen er ikke lett å utnytte.

Det var uoverkommelig å telle hvert plagg i 120 menneskers garderobe, så vi har bare registrert temmelig grovt hvor meget tøy hver familie hadde. Istedet ble det på grunnlag av tilgjengelig litteratur og en del stikkprøver stipulert en teoretisk «normalgarderobe» for voksen mann og kvinne, samt for pike og gutt i tenårene.

Vi beregnet så plassbehovet for en slik garderobe. Hvis skapene er innredet på vanlig måte, med 60 cm garderobestang og 40 cm hyllefag, strekker plassen ikke til for en voksen kvinne eller en pike i tenårene. Men hvis innredningen er fleksibel, det vil si at leieboerne selv kan sette inn bøylestang, hyller eller bakker etter behov, vil et garderobeskap på 60×100 cm pr person være tilstrekkelig.

Garderobeplass i entré

BD-bladet krever at entréen skal ha 100 cm garderobeplass, og entrébord 20×60 cm. Det er ønskelig med et skap for yttertøy 60×60 cm. Garderobeplassene i entréen tilfredsstillt Husbankens krav i begge leilighetstyper.

Et av undersøkelsens mest markante resultater var husmødrenes store misnøye med entréens oppbevaringsplasser. Misnøyen ytret seg på forskjellige måter. For det første — det hang praktisk talt intet tøy på garderobehyllen. Den var beregnet for gjester, familiens yttertøy var plassert i skapet. Fig. 3 viser situasjonen i svært mange leiligheter.

For det annet — 60 % av husmødrene syntes garderobehyllen var galt plassert. De likte ikke at tøyet hang «på utstilling». 8 familier hadde flyttet garderobehyllen til vegg mot naboileilighet, og 1 hadde tatt den bort.

For det tredje — på spørsmålet om de var fornøyd med garderobeskapet i entréen ga mange hus-



Fig. 3. Garderobehyllen er for gjester. 1 sett yttertøy tilhører undersøkeren.

mødre uttrykk for sterk misnøye. Av dette må man kunne trekke den slutning at en diskret oppbevaringsplass for yttertøyet står høyt oppe på husmødrenes ønskeliste for forbedringer i leiligheten. Hvis garderobeplassen var innebygget, enten i et skap eller i en garderobenisje med oppforet bunn og fortrekk, formoder vi at 100 cm garderobeplasslengde og et garderobeskap på 60 × 60 cm i tillegg ville tilfredsstillende behovet for oppbevaringsplass til yttertøy i en familie på 4 personer. Har leiligheten flere sengeplasser, bør det gis et tillegg på 15 cm stanglengde pr. person både for garderobeplassen og for skapet. I begge leilighetstypene er det rikelig plass for entrékommode, og alle familiene på 1 nær hadde et bord- eller skuffmøbel i entréen.

Skap for skotøy

BD-bladet sier at det er ønskelig med skap for skotøy 60 × 40 cm. Skoskap mangler i disse leilighetene. Plass for tykke sko og støvler er et problem for mange familier. 12 husmødre ga uoppfordret uttrykk for at de hadde problemer med å finne plass for skotøyet. Hvis garderobeplassen i entré var innebygget, ville det bli plass til i alle fall 8 par sko der, og det ville hjelpe en god del. Hvor meget mer plass til skotøy de egentlig savner, kan man ikke se av dette undersøkelsesmateriale, men ifølge den teoretiske utredning er det behov for ekstra plass for et par skistøvler og et par gummistøvler pr person.

Lintøyskap

BD-bladet sier at det er ønskelig med skap for lintøy 60 × 40 cm. Det var ikke lintøyskap i disse leilighetene, men ingen av husmødrene uttrykte ønske om lintøyskap, fordi alle hadde oppfattet hyl-



Fig. 4. Foreldrenes hylleskap ble oftest brukt til lintøy.

leskapet i foreldresoverrommet som lintøyskap. Lintøyet var gjerne plassert på de hyllene som var lettest å komme til. Øverst lå litt tilfeldig diverse, og det store rommet nederst ble brukt til stryketøy, sytøy, symaskin og sysaker (fig. 4). Leggetøyet var oftest plassert i kommoder eller løse møbelgjenstander.

Heller ikke for lintøyet har det vært mulig å foreta en komplett registrering, og dimensjoneringen av lintøyskapet er foretatt på grunnlag av en teoretisk «normalbeholdning». Lintøyet kan forsvare seg på plass i et skap på 60 × 40 cm, men formen er meget uhensiktsmessig. Den beste dybde for lintøyskap er 35 cm, og bredden bør være 60–65 cm. Passer det ikke inn i planen med et så grunt skap, bør lintøyskapet være 60 × 60 cm og ha uttrekkbare hyller.

Stell av klær og skotøy

Husbankens normer krever at enhver leilighet skal ha plass til vask, tørk og etterbehandling av tøy. Vaskerom kan ligge i kjelleren eller i leiligheten. I det undersøkte boligområde er det fellesvaskerier i kjeller. 48 familier deler vaskeri, og hver familie har adgang til dette 4 timer en gang hver tredje uke. Det var en god del klager på vaskeriet, og halvparten av de undersøkte familiene hadde anskaffet egen vaskemaskin, selv om det var vanskelig å finne plass for den. Men i enhver familie vil det være behov for plass til vask og tørk av småvask, barnevask og stell av småbarns skitne yttertøy. Det er strengt tatt ikke tillatt å vaske og tørke slikt tøy i leiligheten, men det gjøres naturligvis i stor utstrekning. Det finnes ikke andre muligheter. Det var en del misnøye med dette.

I tidligere boligundersøkelser var oppbevaring av

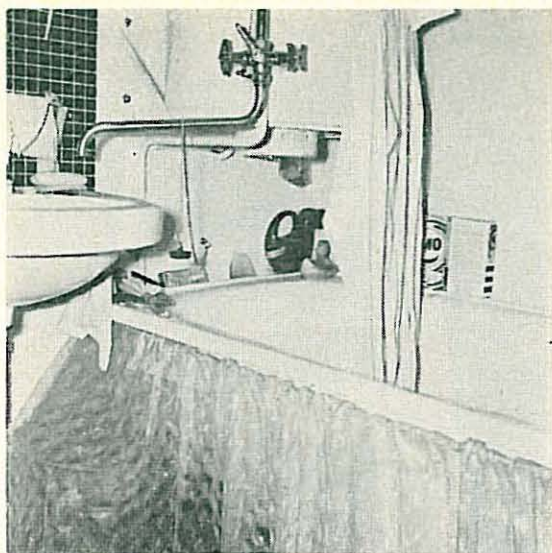


Fig. 5. Bak plastforhenget oppbevares utstyr for småvask.

arbeidstøy et problem. Men her var det bare tre av husfedrene som oppbevarte arbeidstøy hjemme. Det later til at de fleste nå skifter på arbeidsplassen, og får tøyet vasket der. Til gjengjeld finnes det en kategori arbeidstøy som ikke var så vanlig tidligere, men som vi nok må regne med blir det i fremtiden, nemlig arbeidshabitten som brukes til bilpuss, malerarbeide og lignende.

Det er også et problem for mange hvor man skal pusse sko. En del av husmødrene nevnte at de syntes det er uhygienisk å pusse sko inne i leiligheten. Om sommeren brukes balkongen, ellers er det badet og kjøkkenet som blir brukt. Det er ikke god tone å pusse sko i trappeoppgangen.

Til stell av tøy trenges det utstyr, og en del av dette er det vanskelig å finne plass til. En kleskurv eller en stor balje til å frakte vasketøyet i, hadde nesten alle. Den ble oppbevart på de forskjellige steder. I kjelleren (hvor den ble skitten), i badekaret eller under foreldrenes senger. De fleste hadde også noen mindre kjølere for småvask. Storparten ble oppbevart som vist på fig. 5.

Oppbevaringen av skittentøy er også et problem. Husmødrene hadde ordnet seg på høyst forskjellig måte. Det vanlige forvaringssted var bad eller kjøkken, men vi fant det også i kleskap eller under foreldrenes senger.

Det trenges dessuten plass for stryketøy og strykesaker, samt symaskin, sysaker og tøy som skal syes eller repareres. En del av husmødrene hadde problemer med å finne plass til slikt.

Som man ser, er det på dette område mange behov som ikke er tilgodesett i Husbankens normer. Det ligger nær å trekke den slutning at det er høyst ønskelig med et grovkjøkken eller vaskerom i fa-

miliboligen. Det vil løse mange av husmødrenes problemer, og alt tyder på at det står høyt oppe på ønskelisten.

Leker og hobbyutstyr

Det er ett oppbevaringsbehov som man ennå ikke har tenkt gjennom og trukket konsekvensene av. Vi har så mange flere ting enn før. Bedret økonomi og kortere arbeidstid har ført med seg at vi skaffer oss en mengde fritidsutstyr som må oppbevares i leilighetene, foto- og filmutstyr, båndspillere, platespillere, fiskeutstyr, frimerkesamlinger eller lignende, og våre barn har mange flere leker enn vi selv hadde. Og antagelig ser vi ennå bare begynnelsen av denne utviklingen. Det er vanskelig å si hvordan situasjonen vil være bare om 5 år.

Alle disse tingene må oppbevares et sted, men det er vanligvis ikke avsatt noen plass til slikt utstyr i leiligheten. Nå kan det naturligvis ikke spesifiseres spesielle oppbevaringsplasser for de forskjellige typer av hobbyutstyr, men man bør nok regne med enten noe skap-plass eller en fri vegg-lengde for løse oppbevaringsmøbler til slikt bruk.

I denne undersøkelsen var det ikke mange foreldre som hadde så mange hobby saker at det skulle rettferdiggjøre ekstra oppbevaringsplasser. Men her er våre familier neppe helt representative. Det var stort sett unge mennesker med sport og friluftsliv som hobby. Det utstyret de hadde, oppbevares bedre i boligens ytre rom. Men de av foreldrene som virkelig hadde spesielle innendørshobbies, hadde meget store problemer med å finne plass for utstyret, og oftest var det stukket bort på forskjellige ledige små plasser over hele leiligheten. Og praktisk talt ingen hadde noe sted hvor de kunne sitte og stelle med sine ting. Men nesten alle foreldrene hadde en god del skrivesaker, verdipapirer, dokumenter og lignende. Mange er tillitsmenn i foreninger og organisasjoner, og slike tillitsverv fører med seg adskillige papirer. Undersøkelsen viste at foreldrene hadde papirer og dokumenter nok til å fylle 6—8 skrivebordskuffer av vanlig størrelse.

De fleste av barna hadde temmelig mange leker og hobby saker, stort sett av god kvalitet. Men barn er hamstrere, de samler på likt og ulikt. Og en god del av det vi voksne kaller skrot, vil det være, og må det få lov til å være i et barneværelse. Barna hadde leker og hobby saker nok til å fylle nesten et helt skap på 60 × 40 cm. I tillegg trengte de bortimot 1 meter fri veggplass hver til større ting som dukkevogn, dukkehus, tavle, kurongspill og lign.

Et problem for seg er det elektriske toget. Tog er alle gutters og mange fedres drøm, og anskaffelsesomkostningene ligger innen mulighetens grense. Men skal man ha glede av det, krever det stor plass.

Vi fant bare noen få elektriske tog i denne undersøkelsen, men de som hadde, syntes det var problematisk å finne plass for det.

Ytre rom

BD-bladet krever at enhver bolig skal ha de nødvendige rom for oppbevaring av mat, klær, brensel og sportsutstyr. I det undersøkte boligområde ligger alle boder i kjelleren. Hver familie har 3 kjellerboder og adgang til en felles sportsbod (fig 6).

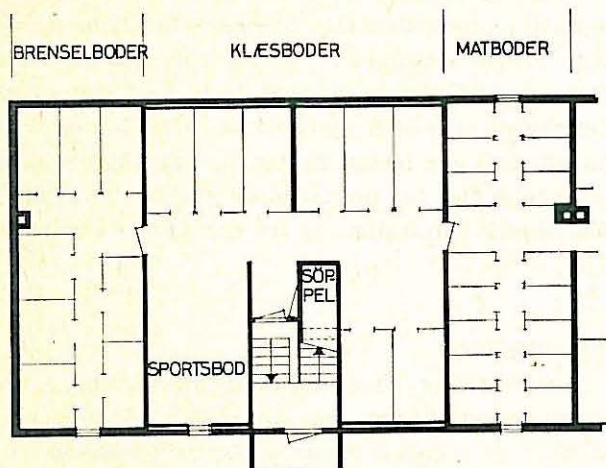


Fig. 6. Kjellerplan.

Adkomsten til kjelleren fra terreng er tungvint. Man må forsere 2 dører med lukker, hvorav den ene er låst, og dessuten en kort, men bratt kjellerrapp. Det var noen klager på adkomsten til kjelleren, men ikke så mange som man kunne vente. Det ville vel være rimelig å kreve en lettere adkomst fra terreng når man skal ha ting som sykler og barnevogner lagret der.

Matbod

Husbankens normer krever en matbod på 2 m². I dette boligområdet er matbodene 1,4 m² store. De har tette vegger og er innredet med 2 m² hylleplass, men mangler potetbinge. De matbodene vi så, virket appetittlige og ordentlige med vokset papir på hyllene og sylteglass og flasker på rekke og rad.

Husmødrene var stort sett fornøyd med matbodene. Hylleplassen virket rikelig, men visse uttalelser tyder på at hylleavstanden bør differensieres. Sylteglass trenger ikke stor høyde, men det bør antagelig være minst 2 hyller med plass for korkede helflasker. Man må regne med at de fleste kjøper inn poteter til vinterforsyning. Halvparten av husmødrene bemerket at de savnet potetbinge. Det ble klaget over innbrudd i matbodene. Særlig var hjemmelaget vin ettertraktet, men saft og hermetikk ble også nevnt.



Fig. 7. En full, men vel disponert klesbod.

Klesbod

BD-bladet krever at det skal være en oppbevaringsbod for klær og lignende på 4 m² hvis den ligger på loft eller i kjeller. Ligger den på leilighetenes plan, kan den være 3 m².

Klesbodens størrelse varierer fra 3,6 m² til 4,2 m². Den har front mot gangen av ployde bord og skillevegger av netting. Bodene er levert uten innredning, og det er ikke lett å få satt opp noe selv, når man bare har betongveggen og nettingen å feste i. Brenselsboden er likedan utstyrt, og ingen fortalte leieboerne hvilken bod som var til klær og hvilken til brensel, så det lå brenselsboder og klesboder om hverandre. I ett tilfelle var det koks i naboboden, og koksstøvet lå tykt på gulvet, helt ut i kjellergangen.

Som rimelig kan være var det stor misnøye med klesboden. Det ble klaget over fuktighet, støv og skitt, lukt fra søppelrommet og manglende innredning. Klesboden bør antagelig ikke ligge i kjelleren. Mange av husmødrenes problemer med klesoppbevaring ville vært løst hvis boden hadde ligget på loftet eller på leilighetens plan. Vel halvparten av husmødrene syntes boden var stor nok. Men mange av bodene var svært fulle, og på grunn av den manglende innredning var oppbevaringsforholdene ofte svært problematiske. Kasser, kartonger og allehånde gjenstander var stablet nesten oppunder taket (fig. 7).

Brenselsbod

Hvis leiligheten skal oppvarmes med fast brensel, kreves det ifølge normen en brenselsbod på 3 m². De undersøkte brenselsbodene hadde alle denne størrelsen og var utført på samme måte som klesboden. Husmødrene var stort sett fornøyd med brensels-



Fig. 8. Sportsutstyret vil man gjerne ha i sin egen avlåste bod.

boden. Det var lite brensel i bodene, og heller ikke så meget verktøy og redskap eller annet man kunne vente å finne der (fig. 8).

Meget av det som var i brenselboden skulle vel egentlig være i den felles sportsboden, for eksempel ski, sparker, barnevogner, sykler og trehjuls sykler, samt utstyr til bilen, takgrind og reservehjul. Man vil helst ha tingene i sin egen avlåste bod. Det er dyrt utstyr, og det er forståelig at man er redd for det.

Sportsbod

I boligblokker krever normen en sportsbod på 2 m² pr. leilighet. I dette boligområdet er de felles sportsbodene litt snauere etter Husbankens krav, men man



Fig. 9. Sportsboden er åpen og uinnredet.

fikk ikke inntrykk av at de er for små. Bodene er helt åpne mot kjellergangen og har ingen form for innredning. Det var stor misnøye med sportsbo-

dene. Det ble klaget over tyveri og hærverk og at det var rotet og skittent der (fig. 9).

Det ville være meget bedre om hver familie fikk sin egen sportsbod. Om man for eksempel gjorde brenselboden obligatorisk selv om det ikke var fyring i leilighetene, og la til denne bod de 2 m² som kreves til sportsbod, så ville hver familie få en real kjellerbod på 5 m².

Utendørs oppbevaringsplass

Utendørs trenges plass ikke bare til biler, men også til motorsykler. De undersøkte familiene hadde ikke mange motorsykler — det var jo mest unge foreldre med små barn. Men de få med motorsykel savnet et sted å gjøre av den. Det fantes ikke annen plass enn fortauskanten, og her fikk den ikke stå i fred. Den ble fingret med, og deler ble stjålet. En scooter var stjålet, og fra en annen forsvant et hjul.

Sammendrag

Sammenfatter man de viktigste resultater av denne undersøkelsen, kan det stilles følgende minstekrav til familieboligens oppbevaringsplasser:

1. Husbankens norm på 60 × 100 cm garderobeskap pr. person er tilstrekkelig hvis skapinnredningen er fleksibel. Skapene bør ha glatte insider. Sponplater bør lakeres eller helst males. Dørene må hengsles slik at hyller og bakker kan trekkes ut.
2. I tillegg bør det i hvert soveværelse være et skap på 60 × 40 cm til bruk for andre ting enn klær. Også her bør innredningen være fleksibel. Dessuten bør det være 1 meter fri veggplass til større leker og hobbysaker i barnas rom.
3. I entréen bør det for yttertøy være et garderobeskap eller en garderobenisje med oppforet bunn og fortrekk på 60 × 100 cm i en leilighet for 4 personer. Har leiligheten flere sengeplasser, bør det gis et tillegg på 15 cm pr. person.
4. I tillegg bør det i entréen være et garderobeskap på 60 × 60 cm i en leilighet for 4 personer. Har leiligheten flere sengeplasser, bør det gis et tillegg på 15 cm stanglengde pr. person.

Dessuten bør det være plass for 1 par skistøvler og 1 par gummistøvler pr. person.

5. Det bør være lintøyskap. Den beste skapdybde for lintøyskapet er 35 cm og bredde 60—65 cm. Passer det ikke inn i planen med et så grunt skap, kan lintøyskapet gjøres 60 × 60 cm med uttrekkbare hyller.
6. Det må dessuten være plass for vask og tørk

av småvask og barnetøy, stell av småbarns skitne yttertøy, tørk av vått regntøy, skotøy og paraplyer, samt skopuss. Det må også være plass til utstyr for stell av tøy, for skittentøy, stryketøy og utstyr for søm. Disse funksjoner tilgodesees antagelig best i et grovkjøkken eller vaskerom.

I eller utenfor leiligheten trenges følgende oppbevaringsplasser:

7. En matbod med 1,5—2,0 m² hylleplass og potetbinge på 250 l. Er disse krav tilfredsstillet, kan gulvarealet godt være mindre enn 2 m², men det bør stilles krav til temperatur og luftfuktighet.
8. En tørr, ren klesbod med tette vegger og fortrinnsvis ikke i kjeller. Den bør ha en hengeplass for garderobe på anslagsvis 240 cm for 4 personer. For hver ekstra person gis et tillegg på 50 cm. Den bør også innredes med hyller, med anslagsvis 4 m² hylleplass. Den bør i tillegg ha fri gulvplass for lagring av større ting, 2,5 m² stor. Denne boden må nødvendigvis bli en del større enn den boden på 3—4 m² som kreves idag.
9. Det bør for hver leilighet være en kjellerbod for lagring av redskap og verktøy, sykler, bar-

nevogner, ski og utstyr til bilen; anslagsvis 5 m² stor, det vil si som den nåværende brennelsboden og andelen av den felles sportsbod tilsammen. Den felles sportsbod kan da sløyfes. Kjelleren må ha lett adkomst fra terreng.

10. Utenfor huset bør det være et låsbart oppbevaringssted for motorsykler.

Men alt dette krever plass og koster penger. Husbanken har nylig forhøyet maksimumsarealet for belåning med 5 m². De økede krav til oppbevaring som her er skissert, samt ønsket om eget vaskerom i leiligheten vil antagelig spise opp hele tillegget på 5 m².

Samtidig vet man at det også er andre funksjoner som trenger mere plass, f. eks. er det ønskelig med mer fri gulvplass både i oppholdsrom og i barnas rom. Det er vanskelig å vite hvilke krav som bør prioriteres. Og det er et nasjonaløkonomisk og boligpolitisk spørsmål, hvor stor bolig man har ressurser til å innvilge den enkelte familie. Men man må være klar over at mens behovet for oppbevaringsplass og plass til matstell og klesvask er målbare størrelser, så er det adskillig vanskeligere å fastslå for eksempel hvor stor tumleplass barn trenger for ikke å bli hemmet i sin tiltakslyst og livsglede.
